

Sygn. akt I CSK 99/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Paweł Grzegorzczak (przewodniczący)

SSN Marta Romańska

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa M. T.
przeciwko Krajowemu Ośrodkowi Wsparcia Rolnictwa w W.
o pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 22 marca 2019 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 23 stycznia 2017 r., sygn. akt VI ACa (...),

1) oddała skargę kasacyjną,

**2) przyznaje radcy prawnej M. W. od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego w (...) kwotę 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł
powiększoną o należny podatek od towarów i usług tytułem
zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu
w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

M. T. w pozwie z dnia 20 stycznia 2010 r. skierowanym przeciwko Agencji Nieruchomości Rolnych (obecnie: Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa) wniósł o pozbawienie wykonalności tytułów wykonawczych wydanych przeciwko niemu na podstawie: postanowienia Sądu Okręgowego w W. z 19 kwietnia 2004 r., sygn. akt: XI Co (...), wyroku Sądu Okręgowego w W. z 27 listopada 2002 r., sygn. akt: XI C (...)/02, wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 25 czerwca 2003 r., sygn. akt: I ACa (...)/03, wyroku Sądu Okręgowego w W. z 13 września 2000 r., sygn. akt: XI C (...)/98, wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 6 kwietnia 2001 r., sygn. akt: XI Ca (...)/01, wyroku Sądu Okręgowego w W. z 8 maja 2002 r., sygn. akt: I C (...)/99, wyroku Sądu Okręgowego w W. z 2 grudnia 2004 r., sygn. akt: XI C (...)/04, wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 21 października 2005 r., sygn. akt: I ACa (...)/05, wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z 25 września 2003 r., sygn. akt: I ACa (...)/03, postanowienia Sądu Najwyższego z 22 listopada 2004 r., sygn. akt: I CK 634/04. W pozwie powód powołał się na dokonane w dniu 18 stycznia 2010 r. potrącenie z wierzytelności objętych wymienionymi tytułami wykonawczymi swych wierzytelności wobec Agencji Nieruchomości Rolnych: wierzytelności w kwocie 300.000,00 zł - z tytułu przejęcia przez powoda zobowiązań Agencji wobec Zakładu Energetycznego w S. na podstawie umowy z dnia 4 stycznia 1994 r., oraz wierzytelności w kwocie 2.676.555,43 zł - z tytułu przejęcia przez stronę pozwaną majątku ruchomego i obrotowego powoda.

Ponadto powód pismem z dnia 25 października 2010 r. przedstawił do potrącenia wierzytelność w kwocie 361.700,50 zł, a pismem złożonym na rozprawie w dniu 18 czerwca 2014 r. - wierzytelność w kwocie 255.456,70 zł.

Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 23 stycznia 2017 r. oddalił apelację powoda od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 21 maja 2015 r., oddalającego powództwo.

W sprawie ustalono, że powód dzierżawił od Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa - poprzedniczki prawnej pozwanej - gospodarstwo rolne w P., K. i U. W dniu 31 grudnia 1993 r. powód kupił także od pozwanej majątek ruchomy, tzw.

okołodzierżawny, za łączną kwotę 11.717.044.500 zł. W celu zabezpieczenia zapłaty przez powoda ceny, strony zawarły tego samego dnia umowę, na podstawie której nastąpiło przewłaszczenie z powoda na pozwaną majątku okołodzierżawnego. Pismem z dnia 13 marca 1995 r. Agencja wypowiedziała powodowi dzierżawę ze względu na zaleganie z zapłatą czynszu, a w dniu 14 marca 1995 r. - przejęła od powoda przewłaszczony na nią w celu zabezpieczenia majątek okołodzierżawny. Pismem z dnia 12 kwietnia 1995 r. Agencja przesłała powodowi rozliczenie umów dotyczących majątku okołodzierżawnego. W ramach tego rozliczenia kwota 2.676.555,43 zł należna powodowi od pozwanej z tytułu przejęcia przez nią od powoda z powrotem majątku okołodzierżawnego została zaliczona na poczet określonych wierzytelności pozwanej wobec powoda. Przedmiotem podobnego zaliczenia była też wierzytelność powoda wobec pozwanej z tytułu przejęcia przez niego zobowiązania pozwanej wobec Zakładu Energetycznego. Pismem z dnia 20 października 2008 r. skierowanym do powoda Agencja potwierdziła dokonanie w 1995 r. potrącenia zgodnie z notą księgową nr [...]95 jego wierzytelności wobec niej w kwocie 2.676.555,43 zł z tytułu przejęcia na podstawie protokołu zdawczo - odbiorczego majątku okołodzierżawnego, z oznaczonymi swymi wierzytelnościami wobec powoda. W sprawie ustalono, że także wierzytelność powoda w kwocie 300.000,00 zł wynikająca z przejęcia długu Agencji wobec Zakładu Energetycznego w S. została potrącona z oznaczonymi wierzytelnościami pozwanej wobec powoda: a mianowicie z wierzytelnością w kwocie 210.000 zł, wynikającą z umowy nr [...]93, zaś w pozostałym zakresie, co do kwoty 90.000 zł - z wymagalnym w dniu 15 lutego 1994 r. roszczeniem o zapłatę raty czynszu dzierżawnego.

Sąd Apelacyjny podzielił pogląd Sądu Okręgowego, że żądanie pozwu, oceniane w świetle art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., nie mogło być uwzględnione, ponieważ ustalenia faktyczne dokonane w toku postępowania nie dawały podstaw do zastosowania tego przepisu w sprawie i tym samym do pozbawienia wykonalności tytułów wykonawczych wymienionych przez powoda. Potrącenie, na które powód się powołał w pozwie, okazało się nieskuteczne, gdyż wymienione przez niego wierzytelności w chwili, kiedy zgodnie z twierdzeniami pozwu miało dojść do ich

potrącenia, były już umorzone wskutek wcześniejszego potrącenia, dokonanego przed wydaniem orzeczeń tworzących tytuły wykonawcze.

Późniejsze, po wniesieniu pozwu, oświadczenia i twierdzenia powoda o potrąceniu innych jeszcze wierzytelności, nie mogły zostać uwzględnione ze względu na prekluzję, którą ustanawia art. 843 § 3 k.p.c.

W skardze kasacyjnej powód zarzucił, że wyrok Sądu Apelacyjnego został wydany z naruszeniem art. 6, 60, 118, 498 § 1, art. 499 i 502 k.c. oraz art. 3, 227, 233 § 2, art. 365 § 1, art. 385 i 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Istotą skargi są twierdzenia, że sądy orzekające w toku instancji błędnie uznały, iż w stanie faktycznym sprawy nie doszło do potrącenia uzasadniającego zastosowanie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż powodowi nie przysługiwały już wierzytelności objęte przez niego zarzutem potrącenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W orzecznictwie Sądu Najwyższego na tle stanu prawnego obowiązującego przed dniem 8 września 2016 r. utrwalony był pogląd, że objęcie wierzytelności postępowaniem sądowym nie wyklucza skutecznego jej potrącenia w jakiegokolwiek fazie tego postępowania. Jeżeli potrącenie nastąpiło po powstaniu tytułu wykonawczego, mogło być powołane jako podstawa powództwa opartego na art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

Uwzględniając treść pozwu M. T., powinien on być zatem wykazać, że w chwili złożenia w dniu 18 stycznia 2010 r. oświadczenia o potrąceniu wierzytelności w kwocie 300.000 zł oraz wierzytelności w kwocie 2.676.555,43 zł, wierzytelności te jeszcze mu przysługiwały. Jak jednak wynika z ustaleń faktycznych i oceny dowodów dokonanych w toku instancji, dowód ten powodowi się nie powiódł. Podniesione w skardze kasacyjnej zarzuty procesowe wraz z zarzutem naruszenia art. 6 i 60 k.c. są przejawem gołosłownej i niedopuszczalnej polemiki z tymi ustaleniami i ocenami.

W rezultacie także zarzuty naruszenia art. 498 § 1, art. 499 i 502 k.c. muszą być uznane za oczywiście bezzasadne, podobnie jak i zarzut naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c.

W związku z tym, że powód nie wykazał, że przysługiwały mu wierzytelności podlegające potrąceniu z wierzytelnością strony pozwanej, odniesienie się do zarzutów skargi kasacyjnej dotyczących błędnej wykładni przepisów o przedawnieniu roszczeń było bezprzedmiotowe.

Z przedstawionych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną, a o kosztach postępowania kasacyjnego rozstrzygnął zgodnie z art. 22³ ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (jedn. tekst Dz.U.2018.2115) oraz § 4 i § 8 pkt 7 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jedn. tekst Dz.U.2019.68).

jw